

Kırılğanlık bir insanlık halidir

Eugenio Borgna'ya göre kırılğanlık, hayat içinde paranteze alınmaması gereken bir duygu. Tıpkı bir dışavurum simgesi olan tebessüm veya gözyaşı gibi; doğal ve yaşama dâhil

Kaan Egemen

Eugenio Borgna, psikiyatri ve psikolojide doğru bilinen yanlışları danışmanlarına anlatmakla kalmadı, bunları kitaplaştırdı. Borgna'nın daha önce Türkçeye çevrilen kitapları Bekleyiş ve Umut, Melankoli ile Ruhun Yalnızlığı; bilgi eksikliğinden ya da kasıttan doğan hataları edebi bir üslupla düzeltmeye çalışıyor. Bunun bir başka örneği Şu Bizim Kırılğanlığımız isimli kitabı.

'Hâkim sloganlar'ın dışında

Kırılğanlık deyince aklımıza ilk önce güçsüzlüğün gelmesi doğal çünkü bize böyle öğretildi. Hatta aynı indirgemeciliğe, konusundan uzman psikolog ve psikiyatrlar bile başvurdu. Borgna ise kırılğanlığın öncelikle ne olmadığını açıklayarak giriyor konuya.

Mesela 'hâkim sloganlar'dan bahsedip bunlar aracılığıyla kırılğanlığın 'köhne, gereksiz, hastalıklı, anlamsız' gibi gösterildiğini belirtiyor. Pek az kişinin, kırılğanlığı duyarlılık, haysiyet ve nezaketle bir arada düşündüğünü söyledikten sonra onun, hayatın bir parçası olduğunu açıklamaya girişiyor.

Kırılğanlığın, her şeyden önce varoluşsal bir mesele olduğunu, hem semantik hem de fenomenolojik zeminde anlatmaya çalışan Borgna, uzmanlığını da konuşturarak konuya insanlar arası ilişki penceresinden bakıyor.

Kırılğanlığı; hassasiyeti ve incinebilirliği, kişinin bir özelliği biçiminde ifade eden Borgna, bu duygu durumunun nobranlıkla karşılaşıncı şiddetlendiğini söyleyip böyle bir anda insanın

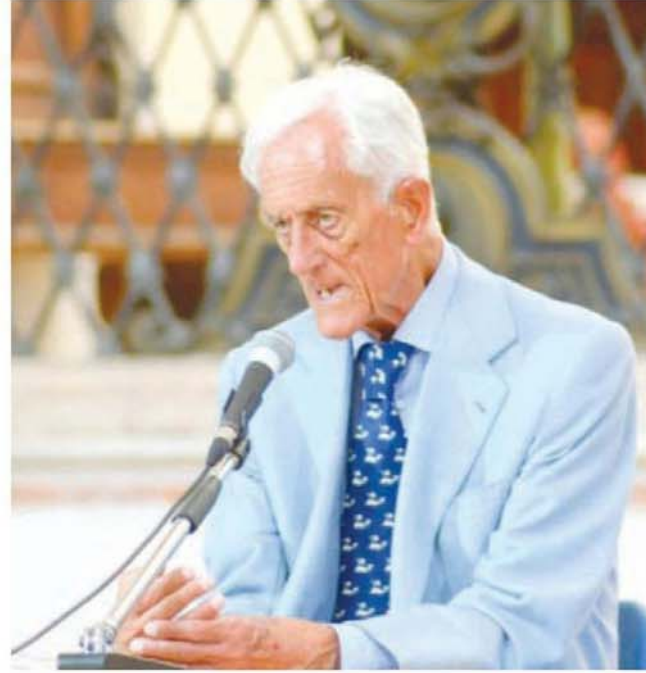
sesinin yükselebildiğini ya da kişinin suskunlaşabildiğini hatırlatırken bir çerçeve çiziyor: "Zayıf erdemler gibi kırılğan duygulanımlar da yara almış insanlığın ışık saçan acılı yaralarına sahiptir ve bu duygulanımları böylesine insani ve esrarengiz kılan da budur."

Söz konusu 'karanlık' durumun yanı sıra yaratıcılığı besleyen bir etken olduğunu söylediği kırılğanlığın, anlamın ve anlamsızlığın sınırını çizmeye yardım ettiğini de belirten Borgna; "Kalbin imgesi olarak sevinç ve sevincin imgesi olarak kalp, her ikisi de öyle kırılğandır ki" diyor.

Acının var oluş biçimiyle iç içe geçen kırılğanlık öz sevgiyi, yalnızlığı ve kimsede yük olmama gibi bir refleksi ortaya çıkarıyor. Bunun bir ucu melankoliyken diğeri umuttur ve o da kırılğandır. Görüldüğü gibi Borgna, kırılğanlığı besleyen, belirginleştiren ve farklı mecralara sokan yan öğeleri bir arada ele alıp yapılması muhtemel tanımların zeminini güçlendiriyor. Bununla birlikte sonsuz diyalogun sürdürdüğü hayatta, azalip artan kırılğanlığın nedenlerine ve sonuçlarına da yoğunlaşıyor. Öngörülemeyen yakınlıklar veya hiç hesapta olmayan kopuşlar, kırılğanlığın gücünü düşürüyor ya da beklenmedik derecede artırıyor.

'Merhamet duyulacak bir hayat biçimi...'

Hastalıklar, patolojik düzeydeki ruhsal sorunlar, ölümler, ergenlik, yaşlılık, akli ve fiziksel yetilerin kaybı, kırılğanlığın hayatı yönlendirmesinde etkili. Borgna, bu konularda yorum yaparken özellikle iletişim problemlerine dikkat çekerek

Eugenio Borgna

kırılğanlığın gizlendiğini söylüyor: "Sadece fiziksel ya da psikik hastalıkta yoksunluk, tecrit, terk edilmiş, dışlanma, sürgün ve göç durumlarında gün yüzüne çıkan kırılğanlık yoktur; çekingenlik, yitmişlik, sessizlik ve talihsizlik duygusunun yaralı duyarlılığında saklanan kırılğanlıklar da vardır. Ayırt edilmese zor, elle tutulmaz, karmalı ve uçup kaçıcı ışıltılı izleriyle günlük hayatımızda her gün yanımızdan geçen insani kırılğanlıklar da vardır. Bunlar ruhun sessizliğinde haykıran kırılğanlıklardır ve onları, ancak -Simon Weil'in tabiriyle- lütuf yolunda ilerleyen duyarlılığın ve dikkatin izlerini içimizde taşıdığımız zaman duyabiliriz. Bu kırılğanlıkları, her gün karşılaştığımız kişile-

rin kalbinde gizli gizli yaşayan kırılğanlıkları tanımak kendi kırılğanlıklarımızı tanımaktan bile önemlidir."

Geçmiş zamanlarda daha yoğun olmak üzere inancın, kaygıyı ve kırılğanlığı azalttığı düşünülüyordu. Tanrı'nın nüfuz edilemez imgesinden doğan azamet, söze kolay dökmeyen ve acı çekmeye neden olan kırılğanlığı bastırmaya yarıyordu. Şimdilerde bu eylem mistik olarak niteleniyor. Uç bir yoksunluğa karşılık gelen bu edim, Borgna'ya göre Lisieux'lü Teresa ve Kalkütalı Teresa'da cisimleşip ruhsal ve bedensel kırılğanlığın simgesi hâline geliyor.

Peki, tüm bu yollardan sonra Borgna, kırılğanlığı nasıl tanımlıyor, tanımlarken konuyla ilgili

hangi önyargılara değiniyor: "Kırılğanlık içe doğru yönelen ve ancak davranışların ötesine geçilerek kendi içsellüğümüzün ve başkalarının içsellüğünün uçurumlarından inerek ayırt edilebileceğimiz gizemli yollardan beslenen duygulanımsal ve varoluşsal bir var olma biçimidir. Günümüzde bile kırılğanlığa, haksız yere, gereksiz ve anti-sosyal, hatta hastalıklı, tedavi gerektiren ve olsa olsa merhamet duyulacak bir hayat biçimi olarak bakılmaya meyledilir."

Borgna; kırılğanlığın patolojik değil, fenomenolojik tarifinden yana; onun, "içsellüğümüzün en derin ve yaratıcı katmanlarından filizlendiğini" savunuyor. Başka bir deyişle kırılğanlık, yaza göre hayat içinde paranteze alınmaması gereken bir duygu. Tıpkı bir dışavurum simgesi olan tebessüm veya gözyaşı gibi; doğal ve yaşama dâhil.